

TUNGAL

1931

NÕMME L.T.T. KOOLI VABATÖÖTOIMKONNA
♦VÄLJAANNE♦

NUUNGAID

NR. 1.

1931

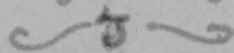
Uue töö alguseks.

See on rikkuse alus loosis, linnas ja talus, ütlevad tuttavad Eesti vanasõnad.

Ainult püsiva ja hootsa töö läbi suudetakse omale kätte võtta soodsamad eluvõimalused ja kindlustada helgem tulevik. Sama tõde avaldub ka kujukalt eelmainitud restinaha tarkuse näolis.

Moõdas on ajal jaädavalt, kus üks rahvakihit teise kutul rikustus, põlgades igasugust füüsilist ja vaimlist tööd. Praegusel ajal peavad kõik kodanikud olema hästi haritud ja tootavate tegijad, muidu nad elus edasi ei saa.

Moored! Teie on praegu tööõppimise ja elu vastu valmistamise aeg. Kasutage seda aega tegevusrikkalt! Arendage endid igakülgselt ja olge praeguse demo-

draatliku aja kodaniku väärtised.

Lehviõu teie oma uuesti süüdatud
"Tungat" ja näidaku teie teed heale,
ausale ja ilusale tulevikule.

J. Kirkmann.

KOOLIELU

Me koolielu pole pime,
sest ajakiri ilmunud.
Ehk see küll suur ei ole ime,
kuid süski, - ta on sängunud.

Jah, ilmas küllalt imet sünnib,
näe, spordiring meil tõusnudki.
Ehk kõveras ta, tasa kõnnib, -
nü võib ka jõuda edasi.

Nukrus

Kui ammu kadunud vaimane näikese-
kür; kustunud taevas loojeneva näi-
kese puna, videviku taotades üle maa,
süs hämarat õhtut tuleb tema.

Kui, väsinud päevatööst istun
laua - ehk käsipõskil akna juures, mõtisk-
len, teian teda.

Ipel aastajaat on ta mu sellistline.
Sügisel, päeviga taet taeva all, kuule-
tades kõllastehtede sahinat ja metsa
mühinat, kui kõikiat näen kadutust,
hõabutust, kohtan teda kõige sagedamini.

Videviku saabudes, raadeldes vilku-
vaid tulesid, raskete lumiste katuste all,
lumel mänglevaid varje ja lumehelbele
länglemist.

Ent kevadlooduse heleduses, voolava
rete sulinais, lantulinde kõisates ja suvel
kui mahedad muusikaahelid tungimas õhe-
tagarist ta nooruse unistuste, igatsuste ja
lõhude eest.

Kuid, vihmaseil päivil tuleb ta jälle

Ja kuidas ka tahaksin hoida last eemale,
süski ei suuda ma seda.

Tunedate juuste ja suurte isatse-
vate silmadega, on ta kaunis, kuigi tihti
kaet pisarlooriga. -

Ja nimi on rukrus...

Re. Ja.

ÕNN

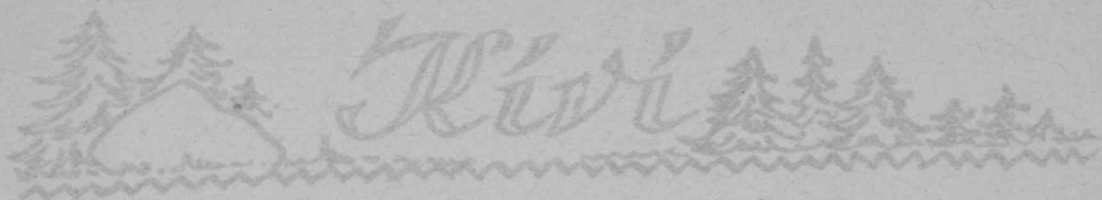

Siini õnne käest ma
Võtsin: „Ara tõtta,
Armas mulle oled sa!
Võid mind kaasa võtta?“

Mulle silma vaatas ta,
Seisatas ka pisut,
Ütles: „Ei, sind tunne ma,
Miks mind muidu kisud!“

Martha

Pean lahkema kodumaalt; pean mine-
ma kaugete, sinna, kus on võõras rahvas
ja kõlalt võõras keel. Mul pole kahju
lahkuda, sest sün pole ma omanud
sõpru, ega olnud kuigi õnnelik.

Kuid tahan enne veel külastada
oma vana isa ja oma lapsepõlve
mängukohti, kus olin üliõnnelik ning
mis mu mälestusis püsivad alati hel-
gena.

Taevas on pilvine ja ennustab
tuisku. Vähe vahel püüab päike pil-
ve tagant, aga ta peab koge jälle
peitu nagu oleks tal kahju, et ei suu-
da soendada loodust, mis nüü väga
igaiselt päikest.

Tuisanud teel, peaks lumepilves
kõhutada meie auto. Meie ei tunne
külma, mis valitseb väljas; on häa
toetuda auto polstrile ja mõtiskelda.

On häa vaadelda läbi akna

lünd, mida auto üles kihutab, või tee-
veeres lumega koormatud kiuski, mil-
lest mööda kihutame.

Tuisanud teel, paksus lumepilves kihutab
meie auto.

Püüan kujutella, millise vastuvõtu osa-
liseks saame Pärnal ja kuidas suhtub
ärasõidusse mu vana isa. Ta teab, et
ma sõidan, kuid ta ei tea kui kaugete.

Olen vaibunud mõtisklusse; mind
äratab sellest mu kaaslane. Kuulen al-
guul ainult häälekõla, kuid ei taju sõna-
de sisu; alles teistkordsele küsimisele
suudan vastata. Kava oleme sõitnud, ei
tea, kuid hakkame jõudma pärale.
Kohad, kust sõidame läbi, on tuttavad.
Iga teekäänak, iga kõrgas äratab mä-
lestusi kaunist lapsepõlvest. Need mälestused

on nii siised, kui oleks võinud olnud alles
ole.

Olene jõudnud kohale, Ma, kuulnud
autosuurinat, on tulnud välja. Peomalt
tervitat ja maid. Ma astun tuppa, kuna
mu kaastlane lähel isaga autot kuuri-
alla võtta. Vastu tuleb kodune õhk ja
tuttavad inimesed, kes kõik on rõõmselt
ülalõhnuud mu õktilisest tulest. Vädel-
des neid, tekitab tahtmatult kahjutunne,
et varsti pean jätma jumalaga need
armsad inimesed, kes ila liiguvad ja
kes mu mälestuses on kokku kasvunud
sette vana majaga.

Konneteme õhtul kaua. Jutt keerleb
peasjalikult minu ja mu arvõidu im-
ber. Järgmisei nädalat on ilm vaikne
ja soojen. Ühet õhtut otsin omad va-
nad suusad, mis aastaid seisnud, kuid
veel tarvitamiskõlbutised. Ülen, et tähon
suusatama, kuid tarptan seda ettekiian-
deks, et olla reparatutit üksi. Tähan
vaadelda tumist metsa ja lapedaid
lumiseid välju, mida ma, võib olla,
kunagi enam ei näe.

Suusatan üle välja, kus aastate eest
olen vilja nütnud, ja sürdun metsa.

Suusatan üle välja.

Moa tahan otsida oma tumma sõbra, -
suure hatti, sammeldunud kivi- ja jütus-
tada talle oma elust. Leian ta peapi;
üks külg tume all, teine väljas, seisab ta
sääb nagu aastate eestki.

İstun tumest paljate küljete ja
vaatlen kivi ning selle ümbrust. Moagu
raamatust, näen lehekülgede kaupa oma
senist elu, ikka ja alati seotud selle
kiviiga. Esiteks lapsepõlv, mis oli nüü päi-
kesepaisteline ja huviküllane; kui olin

rõõmus, tulin kivile jutustama kõigest, mis mind rõõmustanud. Tema mõistis mind ja mina teda. Kuid ka helgema il päivil kaatab pilt vahest päikese. Nüü ka minul. Kuid siis jällegi tulin kaebama kivile ilma kurjuse üle. Ta võttis vastu mu pisarad ja peitis nad, nagu oleks ta tahtnud peita selle väikese südame valu, mis end talle avas. Kuulmatu il sõnul troostis ta mind, nägematu il käsil pükkis ta eemale mu reivilved.

Kuid mu ilus lapsepõlv möödus ruttu. Kui olin kaheksa aastane, suri mu ema. Tädid tuli meie majapidamist juhtima; ta oli tuge ja hästi inimene. Sain palju asjata rüüelda. Juhtus vahel, et hakkasin tädile vastu, mida ema ajat üat polnud juhtunud; sel juhul oli karistus valik. Siis põgenesin jälle kivi juure. Ta külm pind jahutas mu kuuma pääd, sammal kuivatatas pisarad. Ammutasin last uut jõudu ja julgust võitluseks elus.

Järgnevad kooliaastad. Isa tahtis mind
koolitada linnas; koolivaheajad veetsin
kodus. Kevadel esimene ja sügisel vüma-
ne oli mul kõik kivi juure. Leidsin ta
alati ühesugusena.

See mõtiskelles pole ma märganud,
kuidas mets on järvis rimeidaks muutunud;
punde vaheti paistab tükike taevast,
kus külmalt viiguvad üsrikud tähed.

... kuidas mets on rimeidaks
muutunud.

Sirutan kangestanud lükmeid. Peatsin
minema koju, kus mind kindlasti oode-
takse, kuid ma ei suuda lahkuda kivist.
Süs tunnen, kui noomis mind kivi, et
jääksin ka kauget kindlaks ja julgeks.
Meeeldi kuulatan seda, selle mõjul
kaob mu rakuus ja rüüus. Põõmsalt

Sää! kusaagit kauget, kesk tormiseid
õid, seisab hurtsik, õigem jagunenud
kalamehe hurtsiku vare, - kuid mis
süske tunnistab elamut, kuna sää! teab
õigil naine, kes surub rahulolematut last
ohkega oma rinnale.

Pilvine taevast ja udune umbrus
ennustavad sumedat sügisilma, mil päe-
ravalgus on harilikust märksa hiljem.

Merelt, kus silm hämaruses vaevati võib
mürgata mustavad veedälja, kostab kan-
pe kohin ja iseäraline müürin: nähtavasti
on meri paisuva lainetuse mõjul metsi-
kuks ja kurjakuuntutavaks muutunud.

„See si ennusta head!“ vabisevad katuril
sinakad huuled, kuna tumm valu täbis-
tab ta keha. Laine mängib paadiga,
tuul juustega, sasides neid, ja valu
lühkmeiega. Hetkeks kaob taug silmad

ja kerkib esile uus muinasjutt minevikust
ja eelseistast.

See on kuulub ta rõõmsat naeru ja silmad
oma last, ning tunneb kui's paitavad õr-
nad käed ja palgeid; kui's heliseb õrn
muusika. See on heiti õnnest. Ja ta nai-
ne. Mitte enam oigat haigusega võit-
lev olevus ei, ta on nüüd see kes end
tunneb inimesena. Ta naeratab, ta vaade
on kindlalt sihitud merele.

Kuid katju, et see oli vaid un!
Si paita vaest kalurit, ta laps, - vaid
merineitsite mängivad käed, si tule
helid mujalt, kui jällegi vümasest, kes
õrnalt teelutades hällitavad hetkeks
uimunud kalurit. Kuid nü on ometi
hää! Uduvälgiit asemena tundub meri-
neitsite rüpp, millesse kalur sügub iga-
vesti. Meri sai ohvri. Ülemeelelik on ta
rõõm ja imeitus ta rõõmutäige. Oo taganeb
ja udu noomad kõikjalt, jälle algab päev.
Nõuske hommikuul tungit läbi hurisikupra-
gude, lauldes seesolijatele unelantu. Nõelle-
oli saatus jutustanud itusa muinasjutu
minevikust, sügütades nemadki jäädavalt.
Kõik oligi parem. Meri neelas neiti toija

ja pidas nüüd sõidupäeva, nagu ikka ja
alati.

Hella.

Las on see ime, tõi on see tunde...
Kui mõtteid lendab ju, tuhandeid tunde
Kuid tuba on otsatu pime.

Mõtteid lendab läbi mu peast,
Otsida tuleb neid unistuste reast...
Pimed aega seisavad-mustad hood -
üle neist lendavad tuntehood. -

Pimedusest on aega mängit, nähtas,
Olen ääretult valguse nähtas,
Suütan lambi valguse andjaks, -
saigi unistuste äraandjaks.

E.P.

Varas.

On juba aastaid sellest möödunud. Olin alles 8-9 aastane valge-^{kaptsin}peaga poisu, ja tontz ning vaimu.

Elasime tol ajal, - oli nimelt suvi, - õepa maalt vanaisa, õieti küll onu juures, kuid olime vanaisa saia all, sellest siis tuleb, et alati räägin: vanaisa juures.

Ulat põõningul oli tuba, mida kasutasime meie. Tuba oli piklik ja ta mõlemal pool küljel asusid pikad ja kitsad sahvrid, mis oma pimeduses sisaldasid meie jaoks "kollisid", millest vanaisa meile õhtul rääkis, kui me kaua ta juures mängusime.

Oli õhtu. Päike oli juba vajunud horisondi taha ja tasahilju hakkas hämarduma. Käes oli aeg, mil meie, lapsed, magama pidime minema.

Vedasime oma väsinud kehad pehmeis-
se soodisse, ning tõmbasime vaitad üle
pää, et pürisevad sõlmed ei pääseks söö-
ma kiheldevaid mulke me kehadele.

Vaevatt saanud suteda väsinud
silmalassi, kuulame korraga sahvrist
kobinat, jääme kuulatama. Ent sekundi-
lisele vaikusele järgnes veel tullek kobin.

Meeltestusid kõik vaimulood ja ka-
narahk tekkis ihule.

Vargad? -

Mingi imelik kartus varastest ja
vaimudest, mis südame pani kürest
vasardama.

Ent kobin ei lõppenud.

Jooksime siis hirmunud kanapoe-
gina vancisa, kui kaitsja juure.

Temale tegi see ainult nalja ja
ta julgustas mind.

"Aits, sa'nd mõni mees, kardad
vargaid?"

- "Apa kui ehk tõndid?" -

"Rumat! Mis need tõndid
sääti sahvrist otsivad?"

Osta hakkas suure häälega nutma.
Troostisin ja julgustasin teda, taht-
sin näidata end mehena.

Klaarasin kätte hakkise luuavarre,
surusin õekesele pihtu karjas meister-
datud kepi ja läksin, õde kättpidi jä-
rele vedades ukse poole.

... läksin, õde kättpidi
järele vedades...

Ma poleks seda sahvriust nii ruttu
avanud, ent õe nutt tüvustas.

Ja me üllatuseks kargas sahvriust
välja suur hõll kass.

Seisime kui kohale naelutatud.

Kanpestusest äratas meid vanaisa naer:

– „Aks, sa mõni mees, kardad kassi!“

Panime algupärased sõjarüstad seinä-
najale.

Olen mõelnud miks kaarasin just kaika,
eni nüüd usun see sündis instinktiivselt,
enesekaitseks. Värsti pugusin häbistatuna
voodisse. Mu meheau oli ju rüvatud.

Õnneke udu lastus üle heinamaa
ja rohusirtsud siristasid monotoonset
unelaulu.

HE.TA.

MEIE ELU

Noored me olime, -
õpime, lootame, elame...
Muretu, õnnelik meel
aga on hõisata veel!
Oeldakse küll,
(kas pole hull!)
ei noorusel lootaket vähe,
(no pane sa mõistust neil pähe)
Loidud me olla, kuid vale on see -
noh, ega oledu midagi tee.
Usun, et süski palju meis kaad
nagu sest, repivõrsistki "näed",
ei üks vllistlane noor,

(mitte mõni panamoor)
Võib nii mõelda ja bellda,
igauks seda ei soanda.
Õnime kõike mis saame,
meele jääb, mis jä näeme.
Muretu, õnnelik meel,
Aega on elada veel!

Pekura in piiga.

NAISE OSA SELTSKONDLIKUS TÖÖS.

I nimene ei ela mitte üksni endale, vaid
tervete ühiskonnale. Teate egoismi on
inimühinges veel püritu tundeilm, mis
sunniß inimest teputsema terve ühiskonna
kasuks. Hoakes elus nä palju viletsust ja
pahesid tehit inimeses tagasihoidmatu,
sageli ohjeldamatu soov- muuta etu ilu-
samaks ja paremaks. Meie noortes hin-
gedes loidat see vaimustus, kull tuluke
ohvrialtariil, tahies tuua ohvriks teistete
omad teadmised, vaimlise ja kehalise
jõu. Kes meist ei tunneks küll õiget
ema armastust perekonnale, kus ta nü
sageli kannatades ja ennest jätates
lööstat oma juhtsena. Too ohvriks

kõik!" Nü peaks oma kodute töötama
iga naine ja oma energiat mitte asja-
ta paiskama tühistele ja ainult sõna-
rokketele koostekutele. Need võiksid
küll jääda ainult meestele, ka siis
kui naine seda sama hästi tunneb ja
võib, ei tarvitseks ta oma õigeid üles-
andeid vahetada meestega.

Kahtju on naisest, kes „naisõigu-
sest“ nü arusaab ja naise õige osa
seltskondlikus töös meeleldi meeste
omaga vahetab, unustades oma
tähtsama töö perekondlikus ja
kasvatustises osas. Kaigi naise tege-
vus on püüdnud suurel määral
koduse ringiga, ei ole tema töö
seltskondlikel alal mehe omast
sugugi väiksem. On ju kõik ausad
seltskonnategelased ja tublid koda-
nikud võrsunud kodust, mis ümb-
ritsetud ema armastusest ja hellu-
sest. Õige ja armastav ema on see,
kes on kütvanud esimesed jumalikud
lulesädemed kodumaa parimate

MIS ON HARIDUS?

5. nimeste seas on domineeriv arvamine, et haritud ollakse süs, kui omatakse hääd kombed ja hääd kooliharidus. Kuid see arvamine on puuduline.

Mida tähendab õieti sõna haridus? Sõna haridus tuleb sõnast „harima.“ Aga sõna „harima“ tähendab, et meie peame, kui tahame olla haritud, ennast kõige pealt väliselt harima, kasima: peame ennast puhastama, nüü iku kui rüdeid ja peame omandama hääd kombed. Sõna „harima“ tähendab ka seda, et peame harima oma tundeid: harjutama meelespidamist, elutunnet ja südame-tunnistust. Ka tuleb harjutada osavust kää võimlemisega. Muidugi peame süs ka olema saanud kää koolihariduse.

Sellest järeldame, et haritud inimesel peab olema kõige pealt

ja tutsuneid kõigi seltskondlike perekade
ja küsedega, Isiklause kütgetahkavad on
põhjad komsed. Hoos inimene ei mõista
lihti vahet teha hää ja halva vahet ja
võtab sageli eeskujuks inimese, ket patju
pakesid. Perehond ühes ei suuda sellest
raskusest üle saada. Tuleks pöörduda
seltskondlike organisatsioonide poole,
kus kõva hord ja kus ainult hää
eeskujud. Kasvatustikud seltsid ühes
ei jõua lihti sarnasteit ellu astunud
noortest enam võitu saada, kuid kui
seda spordiga türa on seltsit juba
suurem mõju. Ainult kasvatuseit ei
ole nüü suurit tõmbejõudu, kui tal on
koos spordiga. Hoored inimesed
armastavad anduda enam spordile
kui kasvatuseile. Kuid kui noored
pole hää kasvatust, ei saa last ka
hää sportlast. Mis sport ja kasva-
tus üheskõõli ei jõua ära teha, seda
sundavad nad äga üheskoos.

Ka meie tööstustik täiendus-
kool on aritanud sarnase enesekas-
vatuse-spordi ringi. Ringi tügeteks

on täienduskooli õpilased, lõpetajad ja
koolist väljastunud, kes võimatus
puudus lõpetada ja kes koolist kohe
tegelikku ellu pidid astuma.

Algatus ringi arutamiseks on juba
tehtud ja loodame, et ta ka edaspidi
välja ei sure. Soovida jääks vaid, et
ta oma põhimõttest kinni peaks ja
et ta teed, mis ta oma peate on
võtnud, jõuaks teha. Sürski kahtlase-
na paistab kas nüü vähesed noored
üksi seda jõuavad. Kui aga õpeta-
jad seda ka loetavad ja kaasa
aitavad, võit kindlasti loota, et
hää algatus mitte asjata pole.

Protoõõlleeriti; „Kõne hra Vaharilt.“
Omas kõnes hra Vahar jutustas
raamatu arenemisest, iästede arenemisest
ja raamatu välimusest.

Saime sellest palju uut ja tarvilik-
ku. Oleksime väga tänulikud, kui ka
teised õpetajad ohverdaksid meile mõ-
ne tunni ja jutustaksid midagi uut
ja huvitavat.

Meie, õpilased, ei saa referreerida
oma kaasõppureile midagi uut, sest
mille poolt on meie silmaring laiem
ja teadmised suuremad kui teistel
samasugustel.

Minevat aastat tehti katseid,

ent aine, millest refereeriti oli tunnis-
tävivõetud ja ei aratanud kuigi.

Katsetati ka uue ainega, kuid
see oli halvasti tähtvõetatud ja refe-
rendite esitatud küsimusile ei osa-
tud midagi vastata.

Epilane Ranne

SPORDIRINGILT

Ajakirja „Turgia“ toimetusele saade-
tud kirjale, milles püütakse selgitada
praeguse ja endise spordiringi tegevust,
on praeguse spordiringi juhatusel au-
vastata järgmist. Kaagu teada alus-
tas praegune spordiring oma tegevust
hääsoleva kooliaasta alul, püüdes
täita kõigi õpilaste soove, nii palju
kui see võimalik. Arusaadav, et
suurt korda ei suudetud saata,
sest puudusid vastavad võimalu-
sed (nagu võimla, abinõud jne). Kuid
süski ei ole istunud kui „üksikud

kaljuvõrkad," nagu seda ajakirjale
saadetud kirjas mainitakse, vaid praegu
on käimas kafe- ja maleturnuroid
Kõrme linna tööstusliku täiendus-
kooli 19³⁰/31 õppeaasta meistri nime-
le.

Eelpool mainitud kirjas oli tähen-
datud, et eelmine spordiring on
nõus andma kasutada oma tööka-
materjali praegusele spordiringile,
selle pakkumise võtab praegune spordi-
ringi juhatus häameelega vastu.
Jääme lootma, ning oleme juba ette
tänulikud, et selle tarvitamiseks
antav materjal ja head kavad
spordiringi edukaat tema edaspidi-
ses töös aitavad edasi viia.

Spordiringi juhatus.

SISU

Uus töö alguseks.

- J. Kirkmann.....Ltk. 3.
Koolietu.....Ltk. 4.
Kukrus. He Ja.....Ltk. 5.
Õnn. Martha.....Ltk. 6.
Kivi. C. G.....Ltk. 7.
Tatv. - mlak -.....Ltk. 13.
Katur. Hetta.....Ltk. 14.
++ C. P.....Ltk. 16.
Varas. He Ja.....Ltk. 17.
Meie etu.
Pakuraim puuga.....Ltk. 20.
Kaine osa ühiskondlikus töös.
Vihisilane Meia.....Ltk. 21.
Mis on haridus?
- mlak -.....Ltk. 24.
Sport ja kasvatus.....Ltk. 25.
++ Õpilane Rante.....Ltk. 28.
Spordiringilt.....Ltk. 29.

